

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 260/09-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 1. júla 2009 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. F. S., K., zastúpeného advokátkou JUDr. Ľ. B., K., vo veci namietaného porušenia základných práv zaručených v čl. 19 ods. 1, čl. 26 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Košice II sp. zn. 27 P 300/08 z 24. marca 2009 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ing. F. S. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. mája 2009 doručená sťažnosť Ing. F. S., K. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie základných práv zaručených v čl. 19 ods. 1, čl. 26 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 27 P 300/08 z 24. marca 2009.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ sa v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 27 P 300/08 zúčastnil pojednávania v predmetnej veci, ktoré sa konalo 24. marca 2009. Sťažovateľ bol zákonnou sudkyňou vylúčený z účasti na tomto pojednávaní ako verejnosť s odôvodnením, že zneužíva informácie, ktoré na pojednávaní v tejto veci ako verejnosť získava. V uvedenom postupe okresného súdu vidí sťažovateľ porušenie ním označených základných práv zaručených v ústave a práva zaručeného v dohovore.

Sťažovateľ v sťažnosti okrem iného uviedol:

„V danom prípade tvrdenie súdu, že zneužívam informácie nie je založené na žiadnom relevantnom dôkaze a zo strany súdu to chápem ako zníženie ľudskej dôstojnosti, poškodenie osobnej cti, dobrej povesti a poškodenia dobrého mena. Ide o hrubý zásah do mojej osobnostnej sféry. V zmysle čl. 26 ods. 01 Ústavy sloboda prejavu a právo na informácie sú zaručené. Okresný súd svojím postupom porušil čl. 26 ods. 1 Ústavy SR. Taktiež sa javí porušenie čl. 48 ods. 2 Ústavy SR, na základe ktorého verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch stanovených zákonom. Tvrdím, že v danom prípade neboli zákonné dôvody na vylúčenie mojej osoby ako verejnosti, nakoľko na pojednávaní som sa choval slušne, do prejednávania veci som nezasahoval a teda neboli žiadne zákonné dôvody na vylúčenie mojej osoby z verejného pojednávania spôsobom, ako to vykonal súd. Všeobecne platí zásada, že vec ma súd prejednať verejne. Verejnosť na prejednávaní môže byť vylúčená, len keby verejné prejednávanie veci ohrozilo štátne, hospodárske alebo služobné tajomstvo, poprípade by narušilo priebeh konania alebo mravnosť. Žiadna z týchto skutočností popísaných vyššie nenastala a teda sudkyňa JUDr. D. porušením zákona vyvodila nesprávny právny záver ak ma vylúčila z pojednávania a neskôr vyhlásené rozhodnutie zmenila tak, že vylúčila verejnosť pre celé pojednávanie.“

Na základe uvedeného sťažovateľ žiada, aby ústavný súd po prijatí jeho sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol týmto nálezom:

„Základné práva sťažovateľa, Ing. F. S.(...) bytom K. na ochranu ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena podľa čl. 19 ods. 1 a práva na slobodu prejavu a práva na informácie podľa čl. 26, ako aj práva týkajúce sa vylúčenia verejnosti podľa čl. 48. ods. 2 Ústavy SR a podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv

a slobôd uznesením Okresného súdu Košice II, sp. zn. 27P/300/2008 zo dňa 24. 03. 2009 porušené boli.

Uznesenie Okresného súdu Košice II, sp. zn. 27P/300/2008 zo dňa 24. 03. 2009 zrušuje a vec vracia Okresnému súdu Košice II na ďalšie konanie a rozhodnutie.

Sťažovateľovi, Ing. F. S. priznáva finančné zadosťučinenie v sume 2.500 €, ktorú je Okresný súd Košice II povinný vyplatiť do 1 mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

Okresný súd Košice II je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy právneho zastúpenia vo výške 127,44 € na účet právnej zástupkyne, JUDr. L. B., advokátky, K., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Stážnosť stážovateľa je založená na tvrdení, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 27 P 300/08, v dôsledku ktorého bol vylúčený z pojednávania ako verejnosť, bolo zasiahnuté jednak do jeho ľudskej dôstojnosti (osobnostné práva), čím malo dôjsť k porušeniu čl. 19 ods. 1 ústavy, a tiež bolo poručené jeho základné právo „*týkajúce sa vylúčenia verejnosti*“ zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy a právo zaručené v čl. 6 ods. 1 dohovoru, a napokon, že bolo porušené aj jeho základné právo na informácie zaručené v čl. 26 ústavy.

Podľa § 116 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) na zabezpečenie nerušeného priebehu pojednávania všeobecný súd môže vykonať opatrenia potrebné na usmernenie správania prítomných osôb.

Podľa § 116 ods. 3 OSP verejnosť možno pre celé pojednávanie alebo pre jeho časť vylúčiť, len keby verejné prejednanie veci ohrozilo ochranu utajovaných skutočností, obchodné tajomstvo, dôležitý záujem účastníkov konania alebo mravnosť.

1. K namietanému porušeniu čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru

Podľa adekvátnej časti čl. 48 ods. 2 ústavy verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Podľa adekvátnej časti čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by, vzhľadom na osobitné okolnosti, verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spoločnosti.

Z citovaných ustanovení ústavy a dohovoru je zrejmé, že princíp verejnosti konania, ktorý je ústavnou procesnou zárukou práva na súdnu ochranu, nie je princípom absolútnym, t. j. neobmedzeným. Výnimky z princípu verejnosti pojednávania sa však vzťahujú iba na

súdne pojednávanie, resp. na jeho priebeh, nie však na vyhlásenie rozsudku, ktorý musí byť vyhlásený vždy verejne. Jednou z výnimiek z princípu verejnosti pojednávania je ochrana súkromného života účastníkov konania (čl. 6 ods. 1 dohovoru) alebo dôležitý záujem účastníkov konania (čl. 48 ods. 2 ústavy v spojení s § 116 ods. 3 OSP).

Z vyžiadaného súvisiaceho súdneho spisu ústavný súd zistil, že konanie vedené okresným súdom pod sp. zn. 27 P 300/08 je konaním o zvýšenie výživného na maloleté deti po rozvode manželstva. Zo samotnej podstaty tohto konania je zrejmé, že predmetom jeho dokazovania je zisťovanie aktuálnych osobných, majetkových a zárobkových pomerov účastníkov konania, čo sú bezpochyby okolnosti bezprostredne sa týkajúce osobnostnej sféry, súkromného života a životnej úrovne účastníkov konania a ich rodinných príslušníkov (detí).

Zo zápisnice z pojednávania konaného 24. marca 2009 vo veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 27 P 300/08 je preukázané, že sťažovateľ bol ako verejnosť z tohto pojednávania vylúčený na žiadosť právnej zástupkyne účastníčky konania (matky), ktorú zdôvodnila tým, že sťažovateľ zneužíva informácie, ktoré sa dozvedel ako verejnosť už na predchádzajúcom pojednávaní tým, že ich poskytuje druhému účastníkovi konania (otcovi), ktorý sa na pojednávaní sám nedostavuje a ktorý je súčasne zamestnancom sťažovateľa, ba dokonca sa sťažovateľ osobne informuje o osobe matky u jej zamestnávateľa, aj keď nie je osobou zainteresovanou v predmete konania. Uvedené tvrdenia napokon potvrdil aj sám sťažovateľ, ktorý bol k týmto skutočnostiam na dotknutom pojednávaní bezprostredne vypočutý, a následne bol zákonnou sudkyňou okresného súdu z pojednávania vylúčený ako verejnosť.

Vzhľadom na uvedené sa podľa názoru ústavného súdu postup okresného súdu pri vylúčení sťažovateľa ako verejnosti z pojednávania vo veci vedenej pod sp. zn. 27 P 300/08 v záujme ochrany súkromného života a dôležitých záujmov účastníkov konania nejaví ako nezákonný, zjavne neopodstatnený alebo svojvoľný, a to aj vzhľadom na to, že sťažovateľ sám v konaní pred okresným súdom priznal, že informácie, ktoré sa o účastníkoch konania dozvedel pri skoršom pojednávaní, využil na informovanie sa o účastníčke konania, aj keď

zjavne nie je osobou bezprostredne zainteresovanou v predmete konania. Uvedeným konaním sťažovateľa sa informácie o živote účastníkov konania mohli bez ich vedomia dostať do sféry pozornosti, resp. záujmu aj iných osôb, ktoré rovnako nie sú v predmete konania priamo zainteresované, ba ani neboli na pojednávaní ako verejnosť, či dokonca o predmetnom konaní ani nemuseli mať vedomosť.

Navyše z koncepcie, resp. štruktúry čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru by bolo možné vyvodiť aj záver, že v týchto ustanoveniach je zakotvené právo účastníka konania na verejné prerokovanie veci, resp. na kontrolu verejnosti prerokovania jeho veci, t. j. že ide o práva účastníka súvisiace s prerokovaním jeho veci, a nie o práva tretích osôb nepožívajúcich postavenie účastníka konania.

V danom prípade ústavný súd uzavrel, že právo byť na pojednávaní ako verejnosť nie je základným a ani nárokovateľným právom, navyše sťažovateľ nebol účastníkom konania a na jeho vylúčenie z pojednávania ako verejnosti boli dané zákonné dôvody (ochrana súkromného života účastníkov a ich záujmov).

Zjavne neopodstatneným návrhom je návrh, ktorým sa namieta taký postup orgánu verejnej moci, ktorým nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namieta, ako aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval označené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (napr. II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 288/05, II. ÚS 298/06).

Uvedené závery boli podkladom pre rozhodnutie ústavného súdu, ktorý sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

2. K namietanému porušeniu čl. 19 ods. 1 ústavy

Podľa čl. 19 ods. 1 ústavy každý má právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena.

K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 19 ods. 1 ústavy ústavný súd považuje za potrebné uviesť, že v súlade so svojou stabilizovanou judikatúrou zastáva názor, že všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ak toto porušenie nevyplynie z toho, že všeobecný súd súčasne porušil aj ústavno-procesné princípy postupu vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy. V opačnom prípade by sa ústavný súd stal opravnou inštanciou voči všeobecným súdom, a nie súdnym orgánom ochrany ústavnosti podľa čl. 124 ústavy v spojení s čl. 127 ods. 1 ústavy. Ústavný súd by takým postupom nahradzoval skutkové a právne závery v rozhodnutiach všeobecných súdov, ale bez toho, aby vykonal dokazovanie, ktoré je základom na to, aby sa vytvoril skutkový základ rozhodnutí všeobecných súdov a jeho subsumcia pod právne normy (II. ÚS 78/05, IV. ÚS 46/09). Inými slovami, absencia porušenia ústavno-právnych princíпов vylučuje v zásade založenie sekundárnej zodpovednosti orgánu verejnej moci za porušenie práv sťažovateľa hmotno-právneho charakteru (obdobne napr. IV. ÚS 116/05, III. ÚS 218/07).

Keďže v danom prípade ústavný súd nezistil, že by namietaným postupom a uznesením okresného súdu sp. zn. 27 P 300/08 z 24. marca 2009 došlo k porušeniu ústavno-procesných princíпов postupu vyplývajúcich z čl. 46 až čl. 48 ústavy, nemohlo podľa jeho názoru dôjsť ani k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 19 ods. 1 ústavy. Ústavný súd preto aj v tejto časti sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd súčasne pripomína, že podľa ústavy je systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne. Z toho vyplýva, že

ústavný súd zásadne nemá právomoc rozhodovať o návrhoch, o ktorých je oprávnený podľa platných právnych predpisov rozhodovať iný (všeobecný) súd (IV. ÚS 397/08).

Vzhľadom na uvedené, ak sa sťažovateľ domnieva, že namietaným postupom okresného súdu bolo zasiahnuté do jeho osobnostných práv, môže sa domáhať ich ochrany žalobou o ochranu osobnosti podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka.

3. K namietanému porušeniu čl. 26 ústavy

Ústavný súd v prvom rade podotýka, že v súvislosti s namietaným porušením čl. 26 ústavy sťažovateľ v sťažnosti bližšie nešpecifikoval jeho odsek, t. j. nešpecifikoval, ktorý atribút práva na informácie má na mysli. Z obsahu sťažnosti možno len vyvodiť, že ide zrejme o právo na získavanie a šírenie informácií.

Podľa čl. 26 ods. 4 ústavy však aj právo na vyhľadávanie a šírenie informácii nie je neobmedzené a možno ho obmedziť zákonom, ak ide o opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné „na ochranu práv a slobôd iných“, bezpečnosť štátu, verejného poriadku, ochranu verejného zdravia a mravnosti.

V danom prípade sa do vzájomnej interakcie dostáva na jednej strane právo sťažovateľa na informácie ako verejnosti a na strane druhej právo účastníkov konania na ochranu ich osobnostnej sféry. Vzájomný stret alebo kolíziu týchto práv upravil zákonodarcia ústavne súladným zákonom, a to konkrétne v § 116 OSP.

Podľa judikatúry ústavného súdu všeobecný súd nemôže porušiť označené základné právo, ktorého porušenie sťažovateľ namieta, ak koná vo veci v súlade s procesno-právnymi predpismi upravujúcimi postupy v občianskoprávnom konaní. Takýmto predpisom je Občiansky súdny poriadok.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd sťažnosť aj v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Keďže sťažnosť bola odmietnutá a rozhodnutie o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia a trov konania je viazané na vyslovenie porušenia práva alebo slobody sťažovateľa (čl. 127 ods. 2 prvá veta ústavy), bolo bez právneho významu rozhodovať o tejto časti sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. júla 2009